

МОВЧИТЬ ріка, мовчать сині гори, мовчить небесна голуби́нь. Так, бува, мовчить перед нами закрита книга. Але розгорнемо її, вчитаемось у рівні рядки літер — і вона відкриє допитливій людині хвилюючі таємниці буття, зму-

сить поринути в темні глибини минувшини, сягнути думкою часів прийдешніх. Книга заговорить...

Коли береш до рук книги Уласа Самчука — роман-епопею «Волинь» чи роман-спалах «Марія», чи трилогію «Ост», або ж ро-

ніше я став частиною великого, видимого космосу, буття. І саме тому ця точка планети для мене така дорога».

Не будемо переобтяжувати читачів хронологією життя і творчості нашого земляка, але назвемо основні віхи його громадського зростання.

Сільська школа, Кременецька гімназія, покликання до війська в польську армію і дезертирство з неї, нелегальний перехід через кордон до Німеччини (1927 р.), вступ до Бреславського університету і закінчення навчання в Українсько-

Відомий літературознавець з діаспори Григорій Костюк зазначав: «Через неволю свого народу і своєї безталанної батьківщини він ще юнаком опинився поза межами рідного краю. Але, одірвавшись фізично від батьківщини, він духовно перебував з нею у повсякчасному нерозривному зв'язку. У чужому світі він ще глибше, ще болочіше відчував, бачив і переживав долю і воли́ння рідного народу і коханого краю. Ідея батьківщини і рідного народу виповнювала вщерть його духовне

«Втеча від себе» (1982 р.) — про життя мільйонів українців, котрих розсіяла війна по всіх куточках земної кулі, про трагедію репатріації українських юнаків і дівчат у середині 40-х років.

Доповненням до «Волинь» є роман (хоч його називають етапним серед літературознавців) «Чого не гоїть вогонь» (1959 р.) — про відкриття розп'яття Українці між двома хижакками, про трагедію не тільки українців — всіх цивілізованих людей в окупаційному режимі, про стихійний зріст руху опору (мається на увазі УПА).

Слід зауважити і те, що у свій час кращими представниками українського суспільства вживалися заходи щодо висунення кандидатури Уласа Самчука на отримання за роман «Волинь» Нобелівської премії (як і В. Винниченка за «Сонячну машину»). Але, що є парадоксально, їхніх імен немає серед лауреатів. Та і не дивно, бо ми ще й нині не знаємо «все» і «вся» про «істинних українців»...

20 лютого Улас Самчук святкував би свою чергову річницю з дня народження. На жаль, його сьогодні серед нас, живих, немає. Але у нашій пам'яті — народній пам'яті — це загально визнаний корифей української прози (белетристичної прози 30-х років).

Шановні країни! Прочитайте монументальні романи цього талановитого майстра слова і повністю погодитесь із словами моїми і судженнями відомого критика Степана Пінчука про роль і місце Уласа Самчука в історії української літератури:

— Серед майстрів української прози ХХ століття постать Уласа Самчука чи не найяскравіша і найсамобутніша... В тій галузі, яка для нього стала справою всього життя — в живописанні художнім словом сучасної йому української національної історії, — Самчук досяг цю найбільших вершин...

Валерій ВАКУЛЬЧИК,
учитель-філолог
Бабинської СШ.

Духовна спадщина

Улас Самчук — літописець трагічної доби

ман «Чого не гоїть вогонь», — то до нас живословом промовляє українська національна історія.

Вже на зорі свого письменницького становлення він виробив собі програму-максимум і став літописцем свого українського народу, такої тяжкої і трагічної доби.

Дехто із читачів гребує ознайомленням з біографічними даними того чи іншого художника слова. Але, на мою думку, саме звідси можна пізнати духовне єство людини, дізнатись про те, як ріс, зміцнювався, утворювався (іноді в чужому світі) письменницький талант.

Отож Улас Олексійович Самчук народився 20 лютого 1905 року в с. Дермань Рівненської області, в селянській родині. У книзі «Спомини і враження» митець так любовно мовив про отчий край: «Постають в уяві батьки; діди, рід, покоління, у цій землі їх коріння, у цьому повітрі їх дух, а тим самим і моє коріння, і мій дух. Я вирвався звідси і пішов у світ, але я тут побачив світ і пізнав його. Це та точка планети, що дала мені перше опертя з ембріону моєї матері і мого батька, з атома їх духа і тіла, щоб піз-

му вільному університеті (Прага, 1929-1931 рр.) — все це купці дані, але за ними — життя людини, сповнене тривоги, поневір'янь, праці...

Разом із Євгеном Маланюком — одним з найвизначніших поетів української діаспори — був активним автором «Літературно-наукового вісника» (Львів). З початком Другої світової війни Улас Самчук з'явився в окупованому Львові, де доля судила стати йому редактором газети «Волинь» (яка, до речі, виходила в місті Рівне). Довелось йому побувати і на Східній Україні, де з великою жадібністю пізнавав «дивний» для нього світ. У повоєнні роки виступив одним із засновників нової літературної організації українських емігрантських письменників — Мистецького українського руху (на першому засіданні його обрано головою). 1947 року емігрував до Канади, прожив страшицьке життя і 9 липня 1987 року пішов із життя. Українські канадці віддали йому останню «закордонну пошану», поховавши поблизу Торонто. Хоча і це було несправедливо!

єство, зміцнювала і утверджувала в чужому світі його письменницький талант.

І він розцівав, у повному розумінні цього слова, ще на початку 30-х років, коли перед світом усім постала його «Волинь» — найвизначніше творче досягнення істинного волинянина.

З трепетом у серці будете закарбовувати у свою пам'ять роман-меморіал «Марія», написаний 1933 року. Це перший твір-пам'ять української літератури про голодомор в Україні, голодомор, спрямований проти української нації, про страшний геноцид українства. І, безумовно, старі люди знають, що апогей винищення нас як нації припадає саме на лютий 1933 року, коли було знищено понад 9 млн. наших співвітчизників.

Хочете сповна дізнатись про життя українців у ХХ столітті, то прочитайте найоб'ємніший і найпанорамніший твір-трилогію «Ост». І том — «Морозів хутір» (1948 р.), в якому подано в правдивості події 1918-1919 рр., другий роман — про долю України в Радянському Союзі — називається «Темно»,